



ΘΕΜΑ 4: Περιφερειακές Συγκρούσεις

Συλλογή υλικού

Οι Μουσουλμάνοι στη Θράκη

I. Ο πολιτικός έλεγχος της μειονότητας, μόνιμος στόχος της Άγκυρας

Από την υπογραφή της συνθήκης της Λωζάννης και ιδιαιτέρως τις τελευταίες τρεις δεκαετίες, ο πρωταρχικός στόχος της Άγκυρας στον χώρο της Θράκης είναι ο πλήρης και αδιαμφισβήτητος πολιτικός έλεγχος της μειονότητας. Αυτή είναι και η κύρια αποστολή του τουρκικού προξενείου στην Κομοτηνή. Το προξενείο απειλεί και πιέζει όσους μειονοτικούς δεν ευθυγραμμίζονται με τις εντολές.

Εκμεταλλεζόμενες οι τουρκικές υπηρεσίες ότι οι περισσότεροι μουσουλμάνοι διαθέτουν περιουσιακά στοιχεία στην Τουρκία και στέλνουν εκεί τα παιδιά τους για σπουδές, ασκούν πιέσεις σ' όσους δεν ευθυγραμμίζονται. Η τουρκική πολιτική στο χώρο της μειονότητας προσέλαβε έναν επιθετικότερο χαρακτήρα από τις αρχές του 1988. Μέχρι το 1991, οι ελληνικές αρχές εφάρμοζαν ορισμένους περιορισμούς και κάποιες διακρίσεις εις βάρος των μουσουλμάνων. Το μόνο αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής ήταν ότι έγιναν πλούσιοι διάφοροι δημόσιοι λειτουργοί, που χρηματιζόνταν για τη διεκπεραίωση υποθέσεων. Στις 14.05.1991, η κυβέρνηση Μητσοτάκη εξήγγειλε την κατάργηση των μέχρι τότε περιορισμών. Η τουρκική προπαγάνδα προσπάθησε να καλλιεργήσει την εντύπωση ότι η Αθήνα υποχώρησε, επειδή δεν άντεξε τις πιέσεις της Άγκυρας. Η εντύπωση αυτή προσωρινά ενίσχυσε τις αλυτρωτικές τάσεις, αλλά μεσοπρόθεσμα λειτουργήσε κατευναστικά στις σχέσεις των δύο σύννοικων στοιχείων της Θράκης. Η καθιέρωση του ορίου 3% για να εκπροσωπηθεί ένα κόμμα στη Βουλή έθεσε τέλος και στο πείραμα των ανεξαρτήτων μουσουλμανικών συνδυασμών. Από τις εκλογές του 1993, μουσουλμανική μειονότητα εκπροσωπείται μέσω υποψηφίων που συμπεριλαμβάνονται στους συνδυασμούς των κομμάτων.

Καθημερινή, 16/05/2004

Iα. Τα επεισόδια του 1990

Στις 20.01.1990 η συντονιστική επιτροπή της μειονότητας κηρύσσει αποχή των μαθητών από τα σχολεία, ζητώντας τουρκικά σχολικά βιβλία, αλλά ουσιαστικά για να ασκήσει πίεση υπέρ του Σαδίκ και του ψευτομουφτή Κομοτηνής Σερίφ, που είχαν παραπεμφθεί σε δίκη για παλαιότερα αδικήματά τους. Στις 26.01.1990 και οι δύο καταδικάστηκαν πρωτοδίκως σε 18μηνη φυλάκιση (στις 30.02.1990 εξαγόρασαν τις μειωμένες από το εφετείο ποινές και αφέθηκαν ελεύθεροι). Ο μουσουλμάνος Χασάν Σαλή, μάλιστα, επετέθη και σκότωσε στο νοσοκομείο της Κομοτηνής τον Άγγελο Σολακίδη.

Ο φόνος εκείνος και όλα τα προηγηθέντα γεγονότα παρόξυναν το κλίμα. Παρά την απαγόρευση της αστυνομίας, σημειώθηκαν έκτροπα. Η συγκέντρωση των μουσουλμάνων προκάλεσε την αντισυγκέντρωση χριστιανών, οι οποίοι και έσπασαν βιτρίνες μουσουλμανικών μαγαζιών, χωρίς, όμως, να υπάρξουν μαζικές βιαιοπραγίες εναντίον της μειονότητας. Επρόκειτο για μια τυφλή αντίδραση του χριστιανικού στοιχείου. Η Τουρκία προσπάθησε να εκμεταλλευθεί τα θλιβερά επεισόδια για να κατηγορήσει διεθνώς την Ελλάδα με την επιστολή Γιλμάζ προς όλες τις κυβερνήσεις. Η ελληνική κυβέρνηση απέλασε τον Τούρκο πρόξενο και, για αντίποινα, η Άγκυρα απέλασε τον Έλληνα πρόξενο στην Κωνσταντινούπολη. Στις εκλογές του Απριλίου 1990, στη Ροδόπη εξελέγη ο Αχμέτ Σαδίκ με 35,28% και στην Ξάνθη εξελέγη ο Φαϊκ Φαϊκογλου με 25,61%.

II. Σίριαλ με επεισόδια σε τέμενος της Θράκης

Τεταμένη παρέμενε έως αργά το βράδυ η ατμόσφαιρα στο ορεινό χωριό Εχίνος της Ξάνθης μετά τα επεισόδια που σημειώθηκαν κατά την επιχείρηση μελών του τηλεοπτικού συνεργείου να γυρίσουν πλάνα για την τηλεοπτική σειρά «Αρχιπέλαγος» του τηλεοπτικού σταθμού Alpha. Οι μουσουλμάνοι κάτοικοι του χωριού υποστηρίζουν ότι οι ηθοποιοί μπήκαν παράνομα και γύρισαν προσβλητικές σκηνές σε ένα από τα τέμενη της περιοχής κι έτσι αιτιολογούν τους προπηλακισμούς στους οποίους προχώρησαν έναντι του συνεργείου, το οποίο αναγκάστηκε να καταφύγει στο τοπικό αστυνομικό τμήμα ζητώντας προστασία των αρχών. Την εκδοχή αυτή, ωστόσο, διαψεύδουν οι πρωταγωνιστές του σίριαλ, οι οποίοι υποστήριζαν ότι πλησίασαν απλώς ένα υπόστεγο έξω από το τζαμί για να προστατευθούν από την ισχυρή βροχή που έπεφτε στο χωριό ...

Το περιστατικό προσέλαβε διαστάσεις, καθώς στην περιοχή συγκεντρώθηκαν περί τους 500 μουσουλμάνους οι οποίοι εξαγριωμένοι αξίωναν να τους δοθούν οι κασέτες των γυρισμάτων. Τα πνεύματα, μάλιστα, δεν ηρέμησαν ακόμη και όταν οι κασέτες δόθηκαν στο ιμάμη του χωριού, με το πλήθος να ακολουθεί προπηλακίζοντας τους ηθοποιούς και τεχνικούς μέχρι το αστυνομικό τμήμα. Σύμφωνα με κάποιες ανεπιβεβαίωτες μαρτυρίες μουσουλμάνων, το γεγονός που προκάλεσε την οργή τους ήταν ότι πλάνα του σίριαλ γυρίστηκαν και στο εσωτερικό του τζαμιού, όπου μία εκ των πρωταγωνιστριών, φέρεται ημίγυμνη να χόρευε τσιφτετέλι. Αυτό υποστήριξε και ο αντιδήμαρχος του Εχίνου κ. Χουσεϊν Γιαζουτζί, ο οποίος, μιλώντας στην «Κ», υποστήριξε ότι «τουλάχιστον δέκα άνθρωποι είδαν να τραβούν οι κάμερες πλάνα από μια ημίγυμνη γυναίκα που λικνιζόταν, κάτι που κατέθεσαν και στην αστυνομία».

Ας σημειωθεί ότι την ώρα που συνέβαιναν όλα αυτά οι περισσότεροι μουσουλμάνοι του Εχίνου προσεύχονταν σε γειτονικό τζαμί για τη μεγάλη γιορτή του Σεκέρ Μπαϊράμ (κάτι σαν τα Χριστούγεννα των Χριστιανών), γεγονός που συνετέλεσε προφανώς στην οργή τους μόλις πληροφορήθηκαν το επίμαχο περιστατικό. Στο χθεσινό δελτίο ειδήσεων του τηλεοπτικού σταθμού Alpha, πάντως, όλες αυτές οι κατηγορίες διαψεύστηκαν, ενώ οι ιθύνοντες του σίριαλ διαβεβαίωναν ότι όχι μόνον δεν μπήκε κανένα ηθοποιός στο τζαμί, αλλά ότι λόγω της βροχής ματαιώθηκαν και τα εξωτερικά γυρίσματα. Σε κάθε περίπτωση, την υπόθεση καλείται να διαλευκάνει πλέον η Δικαιοσύνη, καθώς ο δήμαρχος του Εχίνου και ο ιμάμης του τζαμιού υπέβαλαν μηνύσεις για προσβολή θρησκευτικών συμβόλων. Ανακοίνωση, τέλος, εξέδωσε και η κυβέρνηση. «Θέση της ελληνικής πολιτείας είναι ο απόλυτος σεβασμός της ιερότητας των χωρών λατρείας όλων των θρησκειών», ανέφερε ο κ. Αντόναρος.

Καθημερινή, 17/11/2004

III. Η μπάρα και το ταμπού

Μάλλον ένας ήχος δίχως νόημα θα ήταν προχτές το όνομα «Εχίνος» στο νου των περισσότερων (ίσως γι' αυτό το ακούσαμε και τον είδαμε γραμμένο στο γυαλί σαν «Εχινό» και σαν «Αχινό»), ιδίως όσων γεννήθηκαν και κατοικούν κάτω από τα Τέμπη και δεν έτυχε να πάνε φαντάροι στα βόρεια. Κι αν πήγαν για τουρισμό προς τα εκεί, στη Θάσο λ.χ. ή στη Σαμοθράκη, το πιο πιθανό είναι ότι διέσχισαν γρήγορα τον τόπο δίχως να τον καλοδοούν και να τον ψηλαφίσουν. Η λέξη «Πομάκος» επίσης μάλλον δεν πρέπει να σημαίνει πολλά, και ίσως γι' αυτό δεν ακούστηκε σχεδόν καθόλου στα δελτία ειδήσεων. Αλλά και η λέξη «μπάρα» μάλλον ήχος άσημος είναι, κι όχι μόνο στην ακοή των νεότερων. Και οι πιο παλιοί, ελάχιστα γνώριζαν γι' αυτό το θέμα-ταμπού, το θέμα όνειδος μάλλον. Ως το 1996, λοιπόν, επί ευρωπαϊκής Ελλάδας δηλαδή, η μπάρα καλά (τι καλά, Κάκιστα...) κρατούσε, για να χωρίζει (και μόνο πριν πέσει ο ήλιος), ντόπιος ή επισκέπτης, χρειαζόταν άδεια από την αστυνομία ή στο στρατό. Και τούτο επειδή στην πραγματικότητα κάποιοι πολίτες της Ελλάδας δεν αναγνωρίζονται ως πολίτες της Ελλάδας, με πλήρη δικαιώματα.

Σήμερα, λοιπόν, κι ύστερα από το ενδιαφέρον των ηλεκτρονικών μέσων, που γρήγορα εξανεμίστηκε αφού ασχολήθηκε με την επιδερμίδα και το σόου, τι νόημα μπορεί να απέκτησε η λέξη «Εχίνος»; Μήπως κατοχυρώθηκε σαν το όνομα μιας περιοχής όπου ζουν άνθρωποι φανατικοί, θρησκόληπτοι, εγκλωβισμένοι σε περασμένες δεκαετίες, που έμειναν έξω από τις φοβερές και τρομερές ευρωπαϊκές κατακτήσεις μας; Μάλλον αυτό έγινε, γιατί αυτό που περίπου έλεγαν οι εικόνες που μεταδόθηκαν, αυτό επανέλαβαν (με κάποιο τακτ) κάποιοι ειδήμονες από τα φλύαρα «παράθυρα» της Αθήνας. Η μνήμη, πάντως, των παραθυρολογούντων αποδείχθηκε ανεπαρκής και δεν θυμήθηκε τις επιθέσεις χριστιανών εναντίον κινηματογράφων που πρόβαλλαν «ασεβή» έργα, το κάψιμο «βέβηλων» βιβλίων, τον αποσκορακισμό του Αριστοφάνη από προαύλιο εκκλησίας, την υπόθεση της Ροτόντας στη Θεσσαλονίκη κ.τ.λ.

Η μπάρα στα ορεινά της Ξάνθης έφυγε. Δεν είναι όμως σίγουρο ότι έχει πέσει και μέσα στο μυαλό μας, ιδίως στο μυαλό όσων εξισώνουν την Ελλάδα με την αθηναϊκή γκλαμουριά και «άνεση». Όταν πηγαίνει κανείς σε οποιοδήποτε χωριό της επαρχίας με την αίσθηση του ανώτερου, του «πολιτισμένου», που εν ανάγκη θα δώσει δέκα ευρώ παραπάνω και θα βρει τη λύση με τους «ιθαγενείς», για ένα μπορεί να είναι βέβαιος: ότι θα σκοντάψει πάνω στην μπάρα που κουβαλάει μέσα του.

Του ΠΑΝΤΕΛΗ ΜΠΟΥΚΑΛΑ

Καθημερινή, 20/11/2004

IV. Το φοβικό σύνδρομο της Αθήνας

Το περιστατικό θα ήταν περιορισμένης σημασίας εάν η αντιμετώπισή του δεν μας υπενθύμιζε για μια ακόμη φορά ότι η ιθύνουσα τάξη στην Αθήνα έχει διολισθήσει τόσο πολύ, που αντιλαμβάνεται πια στις ελληνοτουρκικές σχέσεις με όρους φινλανδοποίησης της χώρας μας. Δεν γνωρίζουμε από πρώτο χέρι τα γεγονότα, αλλά δεν έχουμε κανένα λόγο να αμφισβητήσουμε τις μαρτυρίες των ηθοποιών που υπέστησαν τη βία και απειλήθηκαν με λιντσάρισμα από το μουσουλμανικό πλήθος στον Εχίνο της Ξάνθης. Η επίμαχη κασέτα, άλλωστε, δεν περιείχε καμία ένδειξη προσβολής του τεμένου. Αλλά ακόμα και αν υποθέσουμε ότι κάποιος συμπεριφέρθηκε χωρίς τον δέοντα σεβασμό, η αντίδραση των μουσουλμάνων υπερβαίνει κάθε όριο.

Κάποιοι αναρωτήθηκαν πώς είναι δυνατόν την μία ημέρα οι ηθοποιοί να γίνονται φιλόξενα δεκτοί στον Εχίνο και την επόμενη να ζυλοκοπούνται. Την απάντηση δίνει η ιστορία. Ακόμα και οι πιο καλοκάγαθοι στις διαπροσωπικές σχέσεις Οθωμανοί άλλαζαν ριζικά όταν μετατρέπονταν σε όχλο. Αυτό συμβαίνει σε όλες τις εθνότητες, αλλά πολύ πιο εύκολα σ' εκείνες όπου η ατομικότητα είναι λιγότερη ανεπτυγμένη. Επιπροσθέτως, καταδεικνύεται ότι το υπόστρωμα στη Δυτική Θράκη είναι αρκούντως εκρηκτικό.

Φαίνεται πως υποβόσκει μία επιθετική διάθεση, που στην πρώτη ευκαιρία εκδηλώνεται ορμητικά και μάλιστα ατιμωρητί. Οι Έλληνες μειονοτικοί, π.χ., της Ίμβρου δεν θα μπορούσαν ούτε να διανοηθούν να πράξουν κάτι αντίστοιχο, ακόμα κι αν είχαν δεχθεί τις πιο βάνασες προσβολές. Αυτοί γνωρίζουν στο πετσί τους τι εστί καταπίεση και φόβος.

Το πιο σημαντικό, όμως, σε όλη αυτή την υπόθεση είναι ο τρόπος που αντέδρασαν οι ιθύνοντες κύκλοι στην Αθήνα. Η κυβέρνηση έκανε ό,τι μπορούσε για να κλείσει άρον άρον την υπόθεση. Παίρνοντας το μήνυμα, οι αρμόδιες τοπικές αρχές όχι μόνον απέφυγαν να αναζητήσουν τους υπεύθυνους των αναμφισβήτητων βιαιοπραγιών, αλλά και προσπάθησαν να κατευνάσουν τους θύτες, υποχρεώνοντας τα θύματα να απολογηθούν! Το ίδιο κλίμα καλλιεργήθηκε και στα κανάλια. Το φοβικό σύνδρομο, που κρύβεται επιμελώς κάτω από ιδεολογήματα, έχει προσβάλει τους ιθύνοντες κύκλους σε όλο σχεδόν το πολιτικό φάσμα, σε βαθμό που επικαθορίζει την ελληνική εξωτερική πολιτική. Ας κρίνουμε το αποτέλεσμα από τα γεγονότα: την ώρα που η Άγκυρα έχει περισσότερο παρά ποτέ ανάγκη το «ναι» της Αθήνας και της Λευκωσίας, δεν διστάζει να προκαλεί στο Αιγαίο και να αρνείται την αναγνώριση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Και η Ελλάδα τρομάζει και μόνο με την ιδέα ότι μπορεί να θέσει έστω και μία αυτονόητη προϋπόθεση για το «ναι» της ...

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΛΥΓΕΡΟΥ
Καθημερινή, 19/11/2004